

Reikhalzend ziet de schepping uit naar haar bevrijding

Voorganger: Ds. Heleen Weimar
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Psalm 104

Tweede Schriftlezing: Johannes 20,19-23

Schriftlezing Evangelie: Romeinen 8,16-23

Prediking

Gemeente van Jezus Christus,

Er bestaat bij de profeten uit het Oude Testament een sterk besef van lotsverbondenheid tussen de mensen en de rest van de schepping, de dieren, de planten, de levenloze natuur.

Hoe het met de mensen gaat heeft zijn weerslag op hoe het met heel de schepping gaat (en andersom).

Zo veroordeelt de profeet Hosea het gedrag van de inwoners van het koninkrijk Israël met de woorden: 'Ze kennen geen eerlijkheid meer en geen liefde en met God zijn ze niet meer vertrouwd. Het is één en al meened en bedrog, niets dan moord, diefstal en overspel; het ene bloedbad volgt op het andere. Daarom is het land in rouw gedompeld en bezwijken al zijn inwoners, mét de dieren van het veld en alles wat vliegt; zelfs de vissen in zee sterven uit.' (Hosea 4,1-3) Kortom: bij een dergelijk gedrag van mensen valt er ook voor de dieren niet te leven. Ze sterven van verdriet.

Ook in het boekje Jona is het lot van de dieren nauw verbonden met dat van de mensen.

Vanwege het kwaad dat de inwoners van de stad Ninevé begaan, komt de profeet Jona met de onheilsboodschap dat de stad binnen veertig dagen zal worden weggevaagd. De koning van Ninevé schrikt hier zo van, dat hij een vastentijd uitroept. Dit is wat er wordt omgeroepen: 'Volgens bevel van de koning en zijn edelen is het niemand toegestaan te eten of te drinken, mens noch dier, rund noch schaap of geit. De dieren mogen niet grazen of waterdrinken. Iedereen, mens en dier, moet zich hullen in een boetekleed en luidkeels God aanroepen. Laat iedereen anders gaan leven en breken met het onrecht dat hij doet.' (Jona 3,7-8) En het hélp, weten we. God spaart de stad met haar inwoners, de mensen zowel als de dieren, omdat ze tot bekering komen, tot inkeer en omkeer. In dit voorbeeld bestaat de lotsverbondenheid tussen mensen en dieren dus uit de solidariteit van de dieren met de mensen en de afwending van een ramp voor allemaal.

Een derde voorbeeld vinden we bij Jesaja. De profeet Jesaja verzekert de Judeeërs dat zij ooit zullen terugkeren uit hun ballingschap. Hij zegt: 'Vol vreugde zullen jullie uittrekken en in vrede zul je huiswaarts keren. Bergen en heuvels zullen je juichend begroeten en alle bomen zullen in de handen klappen.' Hier gaat het om een betrokkenheid van de flora en de levenloze natuur bij de mensen. De bomen, de bergen en de heuvels zijn zo blij voor en met de inwoners van Juda, die eindelijk weer thuiskomen, dat ze langs de kant van de weg staan te juichen en te klappen.

Velen van jullie zullen dit herkennen. Je kunt blij worden van fris helder weer, van bloesems aan de bomen en de wind over het gras.

**Romeinen 8
reikhalzend uitzien**

Maar je kunt ook andersom het gevoel hebben dat de wind en de bomen blij zijn met jou, delen in jouw vreugde, je blij begroeten. En zo kan het ook zijn met verdriet of somberheid of angst. De natuur kan je angst inboezemen, maar andersom kun je ook de ervaring hebben dat de natuur met jou de adem inhoudt, stilvalt, verstijft, wanneer bij jou de adem stukt in je keel.

Hoe het met de mensen gaat, hoe ze zich misdragen en zich in het ongeluk storten, of hoe geluk hen ten deel valt – hoe het met mensen gaat dat heeft zijn weerslag op hoe het met de hele schepping gaat. De hele schepping leeft mee met de mensen of deelt in hun lot. Die gedachte vinden we bij de profeten en ook in de psalmen.

Dit besef van losverbondenheid tussen mensen, flora en fauna neemt de apostel Paulus van de profeten en uit de psalmen over. De situatie die hij beschrijft, in zijn brief aan de christenen in Rome, is dat de mensheid voor een groot deel slaaf is van de zonde. En dat werkt door op heel de schepping.

Heel de schepping, inclusief de mensensoort, zucht en kreunt, vanwege het menselijk onvermogen om in alle vrijheid te kiezen voor het goede. Reikhalzend zien dieren en planten en heuvels en bergen uit naar de bevrijding van de mensen uit de slavernij van de zonde, het verslaafd zijn aan kwaad doen, het vastzitten aan hebzucht, materialisme, gemakzucht, egoïsme, gewelddadigheid.

Nooit had Paulus kunnen vermoeden hoe dit alles in onze tijd op scherp zou komen te staan. De hele schepping zucht en kreunt in onze tijd niet (alleen) uit medeleven of solidariteit of vanuit het delen in hetzelfde lot als de mensen, maar vooral omdat haar ellende rechtstreeks door ons mensen wordt veroorzaakt! Er is in onze tijd, in de huidige milieucrisis en klimaatcrisis, een direct causaal verband tussen het gedrag van de mensen en het lijden van dieren en planten.

Tegenover de slavernij aan de zonde stelt Paulus de vrijheid van de kinderen van God. Iedereen die gedoopt is, iedereen die (gedoopt of niet) Jezus wil navolgen en zich met hem verbonden weet, is een kind van God. Zo iemand is vrij om te kiezen voor het goede, vrij om te kiezen voor wat God van ons vraagt, vrij om de opdracht te aanvaarden die God aan ons geeft. Zoals die heel belangrijke opdracht van in den beginne, om de aarde te dienen en te bewaren (Genesis 2,15).

Het is heel erg moeilijk om echt in die vrijheid te geloven, om te geloven dat dingen werkelijk anders kunnen, dat je zelf kunt veranderen, dat gewoontes of systemen kunnen veranderen, wanneer mensen ervoor gaan. Dat ongeloof gold voor de Romeinse christenen met wie Paulus correspondeerde en dat geldt zeker ook voor ons. Het is ontzettend moeilijk om er echt op te durven vertrouwen dat de goede God ons als zijn kinderen beschouwt met alle vrijheden én verantwoordelijkheden die daarmee gepaard gaan.

Om die reden, om dat ongeloof van ons, legt Paulus in zijn brief zoveel nadruk op het werk van de Geest. 'De heilige Geest zelf verzekert onze geest dat wij Gods kinderen zijn' schrijft Paulus. Wanneer we ervan uitgaan dat de klimaatdoelen toch nooit worden gehaald, wanneer we menen dat na de coronacrisis de economie van meer en meer en altijd maar meer onvermijdelijk weer op volle toeren zal gaan draaien, wanneer we het uiteindelijke effect van gestage druppels op een gloeiende plaat niet willen zien, dan laat de Geest van God ons weten dat het tijd is dat wij ons als Gods kinderen, als zijn evenbeeld, gaan gedragen. Reikhalzend ziet de schepping uit naar het moment dat wij dat gaan doen – naar de vele momenten waarop wij dat proberen te doen.

Over dit niet aflatende werk van de Geest, die ons in beweging brengt, ons inspireert, op ideeën brengt, ons overtuigt, ons aanvuurt, ons motiveert – over dit niet aflatende werk van de Geest las ik vorige week zaterdag in het dagblad Trouw iets bijzonders, een interview met de Engelse schrijver en voormalig milieuactivist Paul Kingsnorth. Een paar stukjes daaruit wil ik graag met jullie delen. Al van kinds af aan had Paul Kingsnorth een grote liefde voor de natuur én het gevoel dat er iets achter de natuur zit, een schepper, of natuurkrachten die iets willen zeggen. Op zoek naar die krachten kwam hij uit bij Wicca, een moderne occulte heksentraditie en trad hij toe tot een wiccakring, waar hij actief deelnam aan rituelen en magie.

Ruim een jaar geleden begon Kingsnorth iets vreemds te ervaren. Hij droomde over Jezus die hem een boodschap gaf. Mensen om hem heen begonnen over Jezus te vertellen. Jezus dook op in boeken die hij las en in e-mails die hij kreeg. Christus links van hem, Christus rechts van hem. Het was zenuwtergend, hij wilde dat helemaal niet. Hij was een heidense priester!

‘Deze Christus kwam me halen, zo voelt het nu’ zegt Kingsnorth. ‘Ik ben niet tot bekering gekomen door een rationele overweging, Ik werd overweldigd, zoals C.S. Lewis schrijft, “door het gestage en onverbiddelijke naderbij komen van iemand die heel ik heel hard probeerde niet te ontmoeten.”’ Afgelopen januari liet Kingsnorth zich dopen in de ijskoude rivier de Shannon in Ierland.

‘We willen heer en meester zijn over de aarde,’ zegt Kingsnorth. ‘En ook magie gaat uiteindelijk over controle, over hoe je de natuur kunt laten buigen naar je wil. De boodschap van Christus heeft niets te maken met macht en machtspolitiek. Het is de radicaalste leer van de geschiedenis. We moeten elkaars voeten wassen, niet de aarde koloniseren.

We hebben een machine opgetuigd die alles vernietigt, onze zeeën, onze bossen, onze culturen en onze relaties. De enige manier om deze globaliseringsmachine te bestrijden is langs de weg van overgave aan de Schepper, van opoffering, van radicale nederigheid, zoals we in de Bergrede kunnen lezen.

Wat dat concreet betekent? Eenvoudiger leven, minder technologie gebruiken, meer weggeven, machtspolitiek afwijzen, je naaste liefhebben. En met naaste denk ik niet alleen aan de buurman, maar ook aan het bos in de buurt.’

Aan het eind van het interview zegt Kingsnorth: ‘Het opvallende is: ik ken verschillende mensen die iets vergelijkbaars hebben meegemaakt, een vergelijkbare bekering. Ik heb echt het gevoel dat de Geest in beweging is, juist in deze tijd van crisis.

Dit verhaal van de bekering van Paul Kingsnorth is een voorbeeld van hoe de Geest van God, die ook Jezus bezielde, bezig is met mensen. Op een in het oog springende wijze, zoals in het leven van Kingsnorth, maar ook heel onopvallend, misschien zelf wel onopgemerkt. Onafgebroken is de Geest met ons mensen bezig om het kind van God in ons, het beeld van God in ons, tevoorschijn te roepen. Daar ziet heel de schepping – mensen, dieren, planten, levenloze natuur – vol verlangen naar uit. Dat wij gaan beseffen kinderen van God te zijn, geschapen naar Gods beeld en dat wij daarnaar gaan leven. Zoals Paulus schrijft: ‘Reikhalzend ziet de schepping uit naar het openbaar worden van de kinderen van God.’

Ook in het leven van de kleine Tobian, die zo dadelijk wordt gedoopt, zal de Geest van God gaan waaien. Dat gebeurt misschien nu al wel! Steeds opnieuw zal de Geest hem ervan overtuigen, dat hij een geliefd kind van God is, geschapen naar Gods beeld. Een kind dat in alle vrijheid kan kiezen voor het goede en het steeds opnieuw mag proberen wanneer het niet lukt. Een kind dat zich opgenomen mag weten in een groep mensen die dat allemaal proberen: leven als Gods kinderen, in het spoor van Jezus, bewogen door Gods Geest.

Amen